

บทที่ 8

นโยบายอื่น ๆ ที่มีผลต่อดุลการชำระเงิน

นโยบายที่รัฐบาลสามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาดุลการชำระเงิน นอกเหนือจากนโยบายการเงิน นโยบายการใช้จ่ายของรัฐบาล และนโยบายอัตราแลกเปลี่ยน คือ นโยบายการควบคุมโดยตรงต่อสินค้า และการเงิน นโยบายเหล่านี้จะมีผลกระทบโดยตรงต่อสินค้าเข้า สินค้าออกและการเคลื่อนย้ายเงินตราระหว่างประเทศ เครื่องมือที่รัฐบาลนำมาใช้ได้แก่ การกำหนดภาษีศุลกากรสินค้าเข้า การให้เงินอุดหนุนสินค้าออก การกำหนดโควตาสินค้าเข้า การควบคุมการไหลออกของเงินทุน และการใช้อัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตรา

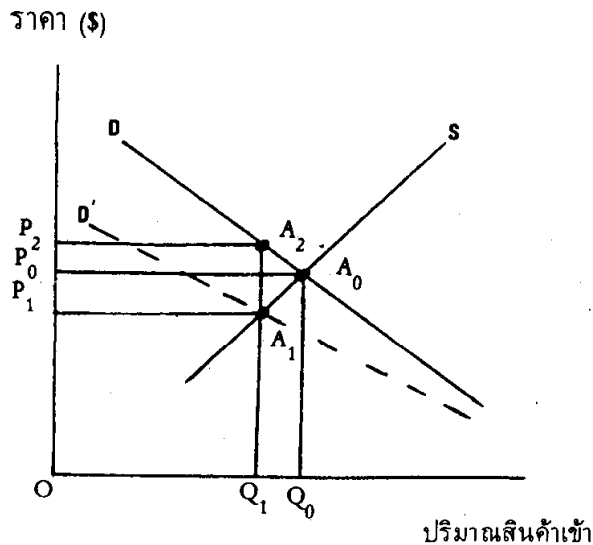
การกำหนดภาษีศุลกากรสินค้าเข้าและการให้เงินอุดหนุนสินค้าออก

การกำหนดภาษีสินค้าเข้า จะมีผลต่ออัตราการการค้า การจัดสรรทรัพยากร และทำให้รายได้ที่แท้จริงเปลี่ยนแปลง การเก็บภาษีสินค้าเข้าจะมีผลต่อการใช้จ่ายของประชาชน เช่นเดียวกับการลดค่าของเงิน คือ ทำให้มีการบริโภคสินค้าที่ผลิตในประเทศมากขึ้น และบริโภคสินค้าของต่างประเทศน้อยลง ในทำนองเดียวกันการให้เงินอุดหนุนสินค้าออก จะทำให้เส้นอุปทานของสินค้าออกเลื่อนลง และทำให้สินค้าออกถูกลงสำหรับชาวต่างประเทศ ทำให้สามารถขายสินค้าออกให้ต่างประเทศได้มากขึ้น ดังนั้น ผลของการเก็บภาษีสินค้าเข้า และการให้เงินอุดหนุนสินค้าออกทำให้เกิดการเปลี่ยนแนวการใช้จ่าย เช่นเดียวกับการลดค่าของเงิน ซึ่งขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของเส้นอุปสงค์และอุปทานด้วย

ผลของการเก็บภาษีสินค้าเข้าและการให้เงินอุดหนุนสินค้าออกที่เหมือนกับการลดค่าของเงิน เช่น ถ้าต้องการลดค่าของเงิน $X\%$ เพื่อให้สินค้าเข้ามีราคาสูงขึ้น $X\%$ แต่ไม่สามารถจะกระทำได้ ราคาสินค้าเข้าอาจเพิ่มขึ้นได้โดยการเก็บภาษีสินค้าเข้า แบบ *advalorem*

ซึ่งคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของมูลค่าของสินค้า หรือคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของราคาสินค้า ในขณะที่เดียวกัน การลดค่าของเงินจะทำให้สินค้าออก มีราคาถูกลง และการให้เงินอุดหนุนสินค้าออกแบบ *advalorem* จะมีผลทำให้สินค้าออกถูกลง เช่นเดียวกัน

ผลกระทบของการใช้นโยบายการเก็บภาษีสินค้าเข้าที่มีต่อดุลการชำระเงินอาจวิเคราะห์โดยใช้ดุลยภาพเพียงบางส่วน (*partial equilibrium*) ดังรูปที่ 8.1

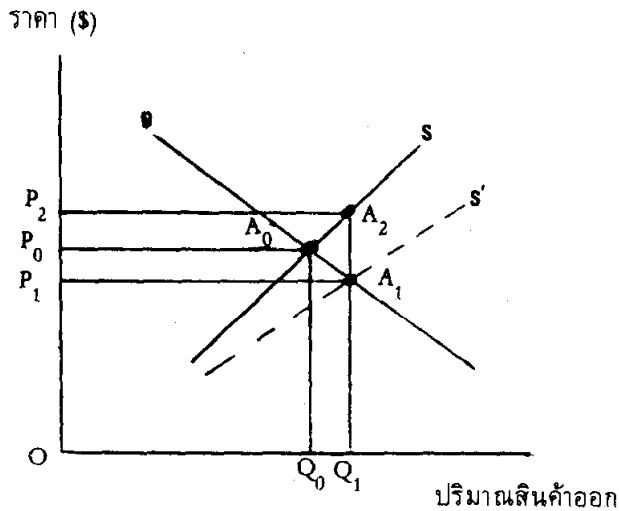
รูปที่ 8.1

ก่อนเก็บภาษีศุลกากร ระบบเศรษฐกิจมีดุลยภาพที่เส้นอุปสงค์ (D) ตัดกับเส้นอุปทาน (S) ที่จุด A_0 ณ ระดับราคา P_0 ปริมาณ Q_0 มูลค่าสินค้าเข้าเท่ากับ $OP_0A_0Q_0$

ต่อมาสมมติว่าประเทศใช้นโยบายเก็บภาษีสินค้าเข้า โดยเก็บแบบ *advalorem* ทำให้ราคาสินค้าเข้าสูงขึ้น ความต้องการสินค้าเข้าจะลดลง เส้น D จะเลื่อนไปทางซ้ายมือเป็น D' (แกนตั้งแสดงราคาสินค้าในรูปของเงินตราต่างประเทศ เส้น S ของสินค้าซึ่งผลิตโดยต่างประเทศจึงอยู่คงที่) ดุลยภาพใหม่จะอยู่ที่จุด A_1 ณ ระดับราคา P_1 ปริมาณ Q_1 มูลค่าสินค้าเข้าลดลงจากเดิมเป็น $OP_1A_1Q_1$ แสดงว่า ดุลการชำระเงินดีขึ้น และราคาสินค้าเข้าลดลงจาก OP_0 เป็น OP_1 แสดงว่า อัตราการค้า (*term of trade*) ดีขึ้น

ณ ระดับราคา OP_2 เสี่ยงภาษีสินค้าเข้าต่อหน่วย A_1A_2 รัฐบาลได้รับรายได้จากภาษี $P_1A_1A_2P_2$ การเก็บภาษีสินค้าเข้าเพื่อทำให้ดุลการชำระเงินและอัตราการค้าดีขึ้นนั้น จะก่อให้เกิดผลดีไม่น้อยแค่นั้น ขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของอุปสงค์และอุปทานของสินค้าเข้า เช่นเดียวกับการวิเคราะห์ในเรื่องการลดค่าของเงินในบทที่ 4

ส่วนการให้เงินอุดหนุนสินค้าออก จะมีผลกระทบทางเศรษฐกิจ ดังนี้

จากรูป 8.2 ก่อนให้เงินอุดหนุนเส้น D และ S ตัดกันที่จุด A_0 ณ ระดับราคา P_0 ปริมาณ Q_0 ประเทศส่งสินค้าออกเป็นมูลค่า P_0Q_0

ต่อมาสมมติว่า ประเทศใช้นโยบายให้เงินอุดหนุนสินค้าออกเพื่อแก้ไขปัญหาดุลการชำระเงิน โดยให้เงินอุดหนุนเป็นเปอร์เซ็นต์ของราคาสินค้า ทำให้สินค้าออกในตลาดต่างประเทศถูกลงเส้น S จะเลื่อนไปทางขวามือเป็นเส้น S' จุดยภาพใหม่อยู่ที่จุด A_1 มูลค่าการส่งออกเปลี่ยนเป็น $OQ_1A_1P_1$ การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของมูลค่าสินค้าออกขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของเส้นอุปสงค์และอุปทานของสินค้าเช่นเดิม หลังจากการให้เงินอุดหนุนราคาของสินค้าออกลดลงเป็น P_1 แสดงว่า อัตราการค้าของประเทศเลวลงกว่าเดิม และรัฐบาลต้องจ่ายเงินอุดหนุนเป็นเงิน $P_1A_1A_2P_2$ อย่างไรก็ตามการให้เงินอุดหนุนสินค้าออกทำให้ประเทศผลิตสินค้าเพิ่มขึ้นจาก Q_0 เป็น Q_1 และระบบเศรษฐกิจมีการจ้างงานเพิ่มขึ้น

จึงสรุปได้ว่า การลดค่าของเงิน X% จะมีผลเช่นเดียวกับการเก็บภาษีสินค้าเข้าทุกชนิด X% พร้อมกับการให้เงินอุดหนุนสินค้าออกทุกชนิด X% อย่างไรก็ตาม การเก็บภาษีสินค้าเข้าและการให้เงินอุดหนุนสินค้าออก จะมีผลกระทบกับสินค้าเพียงบางชนิด ที่รัฐเลือกใช้นโยบายเท่านั้น แต่การลดค่าของเงินจะมีผลกระทบต่อสินค้าเข้าและสินค้าออกทุก ๆ ชนิดพร้อมกัน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 6 เกี่ยวกับนโยบายการเปลี่ยนแนวการใช้จ่าย

การวัดระดับการคุ้มกัน

ภาวเศรษฐกิจการสร้างการคุ้มกันในบางระดับให้กับผู้ผลิตในประเทศที่ผลิตสินค้าแข่งขันกับสินค้าเข้า โดยทำให้ราคาสินค้าชนิดนั้นสูงขึ้น ทำให้ผู้ผลิตในประเทศขึ้นราคาสินค้าของตนเอง การคุ้มกันที่มีผลต่อมูลค่าหรือราคาสินค้าขั้นสุดท้ายของผู้ผลิตในประเทศเป็นเพียงการคุ้มกันในนาม (nominal protection) ขนาดของการคุ้มกันวัดโดยอัตราภาษีศุลกากรที่กำหนดไว้ (nominal tariff rates) ซึ่งปรากฏอยู่ในพิกัดอัตราภาษีศุลกากร

อย่างไรก็ตาม มีปัญหาว่าอัตราภาษีศุลกากรที่กำหนดไว้เป็นการวัดระดับการคุ้มกันที่แท้จริงที่มีต่อผู้ผลิตในประเทศหรือไม่ ผู้ผลิตในประเทศอาจไม่สนใจผลของการคุ้มกันที่มีต่อมูลค่าของผลผลิตขั้นสุดท้าย แต่ให้ความสนใจกับผลกระทบที่มีต่อมูลค่าเพิ่ม (value-added)

ความหมายของมูลค่าเพิ่มในที่นี้คือ ความแตกต่างระหว่างมูลค่าของผลผลิตขั้นสุดท้ายและมูลค่าของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ผลของการคุ้มกันของภาษีศุลกากรที่มีต่อมูลค่าเพิ่มของสินค้าของผู้ผลิตในประเทศ เรียกว่า การคุ้มกันอย่างแท้จริง (effective protection) ระดับการคุ้มกันจึงจัดเป็นอัตราภาษีศุลกากรที่แท้จริง (effective tariff rates)

เพื่อแสดงถึงความแตกต่างระหว่างความหมายของคำ 2 คำ คือ อัตราภาษีศุลกากรที่กำหนดไว้และอัตราภาษีศุลกากรที่แท้จริง จะพิจารณาถึงผลของการเก็บภาษีที่มีต่อผลผลิตขั้นสุดท้ายเช่น รถยนต์ สมมติว่าเหล็กเป็นปัจจัยเพียงชนิดเดียวที่ใช้ในการผลิตรถยนต์ สมมติว่าภายใต้การค้าเสรี ราคาของเหล็กที่ใช้ในการผลิตรถยนต์หนึ่งคันเท่ากับ 200,000 บาท และราคาขายของรถยนต์ คือ 300,000 บาท แสดงว่ามูลค่าเพิ่มของรถยนต์คือ 100,000 บาท ต่อมารัฐบาลต้องการเพิ่มภาษีศุลกากร เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมรถยนต์ในประเทศ ผู้ผลิตรถยนต์จะไม่สนใจมากนักกับผลของการปกป้องที่มีต่อมูลค่ารถยนต์ทั้งหมด แต่จะสนใจกับผลของการปกป้องที่มี

ต่อมูลค่าเพิ่มของรถยนต์ และผู้ผลิตรถยนต์จะให้ความสนใจน้อยมากต่อผลของการคุ้มกันที่มีต่อราคาเหล็กเช่นกัน ทั้งที่ในความเป็นจริงการคุ้มกันจะทำให้ราคาเหล็กสูงขึ้น ต้นทุนการผลิตรถยนต์ก็จะสูงขึ้นตาม ในที่สุดแล้วมูลค่าเพิ่มของรถยนต์จะลดลง

ถ้ารัฐบาลเก็บภาษีรถยนต์นำเข้า 20% จะทำให้ราคารถยนต์สูงขึ้นเป็น 360,000 บาท (สมมติว่าเป็นประเทศเล็ก) การที่ราคารถยนต์สูงขึ้นเพียงอย่างเดียวโดยที่ราคาเหล็กไม่กระทบกระเทือน จะทำให้มูลค่าเพิ่มของรถยนต์สูงขึ้นเป็น 160,000 บาท ต่อมาสมมติว่า มีการเก็บภาษีศุลกากรเหล็ก 10% ทำให้ราคาเหล็กสูงขึ้นเป็น 220,000 บาท การที่เหล็กมีราคาสูงขึ้น ต้นทุนการผลิตรถยนต์สูงขึ้นด้วย ทำให้มูลค่าเพิ่มของการผลิตรถยนต์ลดลง เพื่อกำหนดผลกระทบของการคุ้มกันที่มีต่อผู้ผลิตรถยนต์จากการเปลี่ยนแปลงภาษีศุลกากรทั้งหมด (total tariff package) จำเป็นต้องเปรียบเทียบมูลค่าเพิ่มทั้งก่อนและหลังจากเก็บภาษีศุลกากร ดังในตาราง 13.1

ตาราง 13.1 จำนวนอัตราการคุ้มกันที่แท้จริง

ราคาเมื่อมีการค้าเสรี อัตราภาษีที่กำหนดไว้ ราคาหลังจากกำหนดภาษี

สินค้าขั้นสุดท้าย (รถยนต์)	300,000	$t_m = 20\%$	360,000
ปัจจัย (เหล็ก)	200,000	$t_i = 10\%$	220,000

$$\text{อัตราคุ้มกันที่แท้จริง (} t_e \text{)} = \frac{140,000 - 100,000}{100,000} = 40\%$$

อัตราคุ้มกันที่แท้จริง คือ % ของการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าเพิ่มเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงภาษีศุลกากร เขียนเป็นสูตรได้ดังนี้

$$t_e = \frac{V' - V}{V}$$

$$t_e = \text{อัตราคุ้มกันที่แท้จริง}$$

$$V' = \text{มูลค่าเพิ่มเมื่อมีการคุ้มกัน}$$

$$V = \text{มูลค่าเพิ่มเมื่อมีการค้าเสรี}$$

การควบคุมปริมาณการนำเข้าสินค้า

การจำกัดปริมาณการนำเข้า หรือการกำหนดโควตาสินค้าเข้า เป็นการเปลี่ยนแนว
แนวการใช้จ่าย ผู้บริโภคภายในประเทศจะมีข้อจำกัดทางด้านปริมาณ ผลของการควบคุมทางด้าน
ปริมาณที่มีต่อการใช้จ่ายของประชาชนจะแตกต่างจากผลของภาษีสินค้าเข้า ความแตกต่างที่
สำคัญอันหนึ่ง คือ นโยบายการควบคุมการนำเข้าเป็นนโยบายที่ใช้เฉพาะกาล เพื่อแก้ไขปัญหา
ความไม่สมดุลภายนอก นอกจากนี้ การควบคุมการนำเข้า และการกำหนดภาษีสินค้าเข้า มีผล
ต่อรายได้ของรัฐบาลแตกต่างกัน โดยที่ภาษีสินค้าเข้าทำให้รายได้ของรัฐบาลเพิ่มขึ้น ภาษี
สินค้าเข้าอาจทำให้ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจลดลง ถ้ารัฐบาลไม่นำรายได้จากภาษีศุลกากร
ออกมาใช้จ่าย ส่วนการควบคุมปริมาณสินค้าเข้าจะทำให้ผู้ที่ได้รับการจัดสรรโควตาการนำ
เข้าได้รับผลประโยชน์ ผู้นำเข้าสามารถแสวงหาผลประโยชน์จากกำไรได้มากขึ้น การใช้จ่าย
ภายในประเทศอาจเพิ่มขึ้นและส่งผลกระทบต่อรายได้สูงขึ้น นโยบายการควบคุมการนำเข้า
ทำให้สินค้าเข้ลดน้อยลง ไม่พอขายในตลาด ผู้บริโภคจะหันมาบริโภคสินค้าในประเทศ ซึ่งเป็น
การเปลี่ยนแนวการใช้จ่าย

การจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจ (Voluntary Export Restraints: VER)

VER เป็นการจำกัดปริมาณการส่งออก โดยประเทศที่ส่งเข้าได้ขอให้ประเทศที่
ส่งออกจำกัดการส่งออก เป็นการตกลงร่วมกันของรัฐบาลทั้งสองฝ่าย ถึงแม้ว่าการจำกัดการ
ส่งออกจะไม่ได้เป็นไปโดยความสมัครใจอย่างแท้จริง แต่การตกลงร่วมกันของรัฐบาลทั้งสองฝ่ายทำ
ให้ไม่มีการตอบโต้หรือมีการแข่งขันกันก็ดกกันทางการค้า

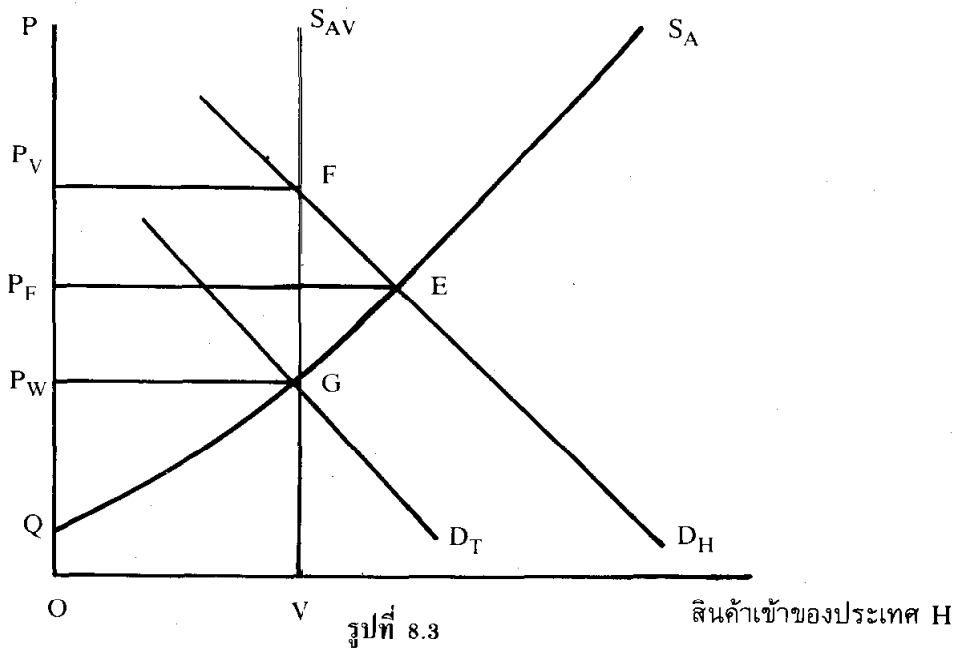
VER แตกต่างจากนโยบายการป้องกันทางการค้าอื่น ๆ คือ

(1) VER เป็นนโยบายที่ปกป้องผู้ผลิตในประเทศที่ส่งเข้า โดยประเทศที่ส่งออกเป็นผู้
จำกัดการส่งออก

(2) VER เป็นนโยบายที่เลือกใช้กับบางประเทศเท่านั้น ไม่เหมือนกับนโยบายภาษี
ศุลกากร และโควตา ซึ่งมีผลกระทบต่อผู้ส่งออกแทบทุกประเทศ ที่น่าสนใจคือประเทศที่ไม่ได้
อยู่ภายใต้ VER สามารถเพิ่มการส่งออกไปยังประเทศผู้ส่งเข้าได้ภายหลังจากที่มีการใช้

VER แล้ว อย่างไรก็ตาม ประเทศผู้ส่งออกที่ไม่ได้อยู่ภายใต้ข้อตกลง VER มักจะเป็นผู้ส่งออกรายเล็ก ซึ่งผลประโยชน์ที่ได้รับจะไม่คุ้มกับต้นทุนในการทำข้อตกลงเกี่ยวกับ VER

(3) VER เป็นนโยบายที่มีการประกาศใช้เป็นครั้งคราวในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง

ในรูปที่ 8.3 แสดงถึงผลกระทบของ VER ของประเทศใหญ่ H ซึ่งสั่งสินค้าเข้าจากประเทศ A D_H แทนเส้นอุปสงค์สินค้าเข้าของประเทศ H และ S_A แทนเส้นอุปทานของสินค้าออกของ A ซึ่งส่งไปขายในประเทศ H ในที่นี้สมมุติว่ามีการแข่งขันอย่างสมบูรณ์ในตลาด

ภายใต้การค้าเสรี จุดดุลยภาพอยู่ที่ E และราคาสินค้าในทั้งสองประเทศ คือ P_F ถ้า VER จำกัดปริมาณการส่งออกที่ OV เส้นอุปทานของประเทศ A จะเปลี่ยนเป็น QGS_{AV} จุดดุลยภาพใหม่คือ F ราคาสินค้าจะเปลี่ยนเป็น P_V ระดับราคา P_V เป็นระดับราคาสินค้าในประเทศ H ด้วย เมื่อเปรียบเทียบผลของ VER กับการกำหนดภาษีศุลกากร (หรือโควตา) ในประเทศ H ที่มีผลทำให้มีการสั่งเข้าในระดับเดียวกันคือ OV ผลคือการจัดเก็บภาษีศุลกากรทำให้เส้น D_H เลื่อนลงไปเป็นเส้น D_T ตัดกับเส้น S_A ที่จุด G ในกรณีนี้ราคาสินค้าในตลาดโลกคือ P_W ในขณะที่ราคาสินค้าในประเทศ H คือ P_V ($P_W < P_V$ คืออัตราภาษีศุลกากรต่อหน่วย) เช่นเดียวกับภายใต้ VER เมื่อเปรียบเทียบกับการจัดเก็บภาษีศุลกากร (หรือโควตา) VER ทำให้อัตรา

การค้าของประเทศที่ส่งสินค้าเข้า (ประเทศ H) เลวลง ภายใต้นโยบายภาษีศุลกากร ประเทศ H ได้รับรายได้จากภาษีศุลกากร (หรือผลประโยชน์จากโควตา) เท่ากับพื้นที่สี่เหลี่ยม $P_V FGP_W$ ในขณะที่ภายใต้ VER รายได้จำนวนนี้ จะไปสู่ประเทศ A ซึ่งเป็นประเทศที่ส่งสินค้าออก

การวิเคราะห์ผลกระทบของ VER ข้างต้น จะเห็นได้ว่า ประเทศที่ส่งออก ซึ่งเป็นผู้จำกัดการส่งออกได้รับผลประโยชน์จาก VER ซึ่งเป็นการชดเชยกับผลกระทบที่เกิดจากการจำกัดทางการค้า อย่างไรก็ตามผลกระทบข้างต้นอาจไม่เป็นจริง ประเทศที่ส่งออกอาจเสียผลประโยชน์ภายใต้ VER มากกว่าผลเสียที่เกิดจากภาษีศุลกากร ถ้าหากว่ามีประเทศผู้ส่งออกบางประเทศไม่ได้เข้าร่วมอยู่ภายใต้ข้อตกลง VER

การควบคุมการไหลออกของเงินทุน

ประเทศอุตสาหกรรมนิยมแก้ไขปัญหาดุลการชำระเงิน โดยการควบคุมการไหลออกของเงินทุนเมื่อมีการขาดดุล และควบคุมการไหลเข้าของเงินทุนเมื่อมีการเกินดุล ปัญหา คือ การควบคุมเงินทุน ได้ผลจริง ๆ หรือไม่ในการแก้ไขปัญหาดุลการชำระเงิน เช่นการควบคุมเงินทุนไหลออกของสหรัฐอเมริกาในระยะหลังปี 1960 ทำให้มีการซื้อหลักทรัพย์ต่างประเทศน้อยลง ดุลการชำระเงินของสหรัฐอเมริกาดีขึ้น แต่จะเกิดผลในทางตรงข้ามตามมา คือ เมื่อคนสหรัฐอเมริกาดูดการซื้อหลักทรัพย์ต่างประเทศลง ก็นำเงินทุนส่วนนั้นมาใช้ในการลงทุน หรือเพื่อการบริโภคในประเทศ ส่วนหนึ่งของเงินทุนจำนวนนั้นจะถูกใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าเข้า และเมื่อชาวต่างประเทศได้รับเงินทุนน้อยลง การใช้จ่ายในการลงทุนน้อยลง ทำให้ซื้อสินค้าและบริการจากสหรัฐอเมริกาลดลง จะเห็นได้ว่าบัญชีเดินสะพัดของสหรัฐอเมริกา มีแนวโน้มเลวลงในขณะที่บัญชีทุนดีขึ้น จึงไม่จำเป็นเสมอไปที่ผลของการควบคุมการไหลออกของเงินทุนจะทำให้ดุลการชำระเงินดีขึ้น

การควบคุมทุน อาจทำให้ประสิทธิภาพของการใช้ทุนเลวลง ถ้าเป็นการป้องกันทุนไม่ให้เคลื่อนย้ายจากที่ซึ่งมีผลตอบแทนต่ำกว่าไปสู่ที่ ๆ มีผลตอบแทนสูงกว่า ความแตกต่างของผลตอบแทนของทุน แสดงถึงความแตกต่างของผลิตภาพที่แท้จริงของสังคม ดังนั้นการควบคุมทุน จะทำให้เกิดต้นทุนของการจัดสรรทรัพยากร นอกจากนี้รัฐบาลอาจเปลี่ยนแปลงนโยบายในประเทศ โดยใช้อัตราดอกเบี้ยซึ่งเป็นตัวกำหนดผลตอบแทนของทุน ทำให้ความเชื่อถือเกี่ยว

กับความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนของทุนและผลิตภาพที่แท้จริงของสังคมน้อยลง

การควบคุมเงินทุนอาจมีผลกระทบที่รุนแรง ถ้าเป็นการควบคุมการเคลื่อนย้ายเงินทุนจากบริษัทแม่ไปยังบริษัทในเครือในต่างประเทศ เพราะบริษัทในเครือที่เริ่มดำเนินการยังต้องการเงินทุนจำนวนมากจากบริษัทแม่ เพื่อพัฒนาบริษัทให้มีความเจริญในระดับหนึ่ง เพื่อรักษาตลาดในต่างประเทศเอาไว้

ระบบอัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตรา

การแก้ไขปัญหาดุลการชำระเงินอีกวิธีหนึ่งคือ การใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตรา เพื่อควบคุมการค้าหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ ระบบอัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตราที่ง่ายที่สุด คือ ระบบอัตราแลกเปลี่ยน 2 อัตรา (two-tier exchange rate) ในกรณีที่ประเทศมีปัญหาการขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ อาจใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยน 2 อัตรา โดยกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนทางการ ซึ่งเงินภายในประเทศมีค่าสูงเกินไป (overvalued) เช่น 23 บาทต่อ 1 ดอลลาร์ และอัตราแลกเปลี่ยนตลาด ซึ่งค่าเงินในประเทศมีค่าต่ำกว่า เช่น 27 บาทต่อ 1 ดอลลาร์

อัตราแลกเปลี่ยนทางการจะใช้กับสินค้าเข้าที่จำเป็น เช่น สินค้าทุนเพื่อทำให้สินค้าทุนมีราคาถูก เปรียบเสมือนว่า รัฐบาลให้การอุดหนุนสินค้าทุนเหล่านั้น และใช้กับสินค้าออกที่ต้องการสงวนไว้ใช้ภายในประเทศหรือสินค้าออกที่ความยืดหยุ่นของอุปสงค์มีค่าต่ำ การกระทำเช่นนี้ จะทำให้สินค้าเข้ามีราคาถูก และสินค้าออกมีราคาแพง

ส่วนอัตราแลกเปลี่ยนตลาด เป็นอัตราแลกเปลี่ยนที่ค่าของเงินลดลง ทำให้สินค้าเข้ามีราคาแพง มักจะเลือกใช้กับสินค้าเข้าที่ฟุ่มเฟือย และทำให้สินค้าออกมีราคาถูก มักใช้กับสินค้าออกที่รัฐบาลต้องการส่งเสริมให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ หรือสินค้าออกที่อุปสงค์มีความยืดหยุ่นสูง

การใช้อัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตรา มีความยุ่งยากทางด้านการบริหารมาก เพราะป้องกันการทุจริตได้ยากและต้องใช้เจ้าหน้าที่ในการดำเนินงานเป็นจำนวนมาก เพื่อควบคุมตลาดอัตราแลกเปลี่ยนทั้งสองตลาดให้แยกจากกันโดยเด็ดขาด และป้องกันการซื้อขายเงินตราต่างประเทศในตลาดมืด เช่น ผู้ส่งออกสินค้าที่อุปสงค์มีความยืดหยุ่นต่ำ อาจไม่นำเงินตราต่างประเทศไปขายให้กับทางการ แต่นำไปขายให้กับผู้นำเข้าสินค้าฟุ่มเฟือยโดยตรง

ถึงแม้ว่าในการค้าระหว่างประเทศ รัฐบาลจะมีนโยบายส่งเสริมสินค้าออกเพื่อแก้ไขดุลการชำระเงิน แต่ก็มีบ่อยครั้งที่รัฐบาลควบคุมสินค้าออก เหตุผลที่รัฐบาลกระทำเช่นนี้มีอยู่หลายประการดังนี้

(1) ประเทศอาจต้องการลดภาวะเงินเฟ้อ ที่เกิดจากการที่อุปสงค์ของชาวต่างประเทศสูงขึ้นอย่างผิดปกติ การควบคุมสินค้าออกจะทำให้สินค้าในประเทศเพิ่มขึ้น อาจมีผลทำให้ราคาสินค้าลดลง

(2) การควบคุมสินค้าออกจะช่วยลดอุปทานของสินค้านั้นในตลาดโลก ราคาสินค้านั้นในตลาดโลกจะสูงขึ้น ทำให้อัตราการค้าของประเทศนั้นดีขึ้น

(3) ประเทศนั้นอาจต้องการเก็บสินค้าออกไว้เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการพัฒนาอุตสาหกรรม ทำให้ราคาของวัตถุดิบถูกลง จะช่วยลดต้นทุนการผลิต

(4) ประเทศนั้นอาจต้องการควบคุมสินค้าออกชนิดนั้น เพื่อเป็นการ “ลงโทษ” ประเทศผู้ซื้อ ถ้าสินค้าออกชนิดนั้นเป็นวัตถุดิบที่สำคัญของประเทศผู้ซื้อ การกระทำดังกล่าวอาจเนื่องมาจากเหตุผลทางการเมือง

คำถามบทที่ 8

1. จงวิเคราะห์ถึงผลกระทบของการเก็บภาษีสินค้าเข้าที่มีต่อดุลการชำระเงินและอัตราการค่า
2. จงวิเคราะห์ถึงผลกระทบของการให้เงินอุดหนุนสินค้าออกที่มีต่อดุลการชำระเงินและอัตราการค่า
3. จงแสดงให้เห็นว่าการใช้นโยบายการเก็บภาษีสินค้าเข้าแบบ *advalorem* และการให้เงินอุดหนุนสินค้าออกโดยพร้อมกัน จะมีผลกระทบต่อดุลการชำระเงินในทำนองเดียวกันกับการลดค่าของเงิน
4. อัตราภาษีศุลกากรตามพิกัด (*nominal rate*) และอัตราภาษีศุลกากรที่แท้จริง (*effective rate*)-แตกต่างกันอย่างไร
5. นโยบายการควบคุมปริมาณการนำเข้าหรือโควตา มีผลกระทบต่อดุลการชำระเงิน ผู้บริโภค และระดับราคาสินค้าอย่างไร
6. จงอธิบายเปรียบเทียบผลกระทบของการจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจ (*VER*) กับการจัดเก็บภาษีศุลกากรที่มีต่อผู้ส่งออกและสั่งเข้า
7. การควบคุมการไหลออกของเงินทุน มีผลกระทบต่อบัญชีเดินสะพัดและบัญชีทุนอย่างไร
8. จงอธิบายถึงลักษณะการใช้และปัญหาของระบบอัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตราในการแก้ไขปัญหาดุลการชำระเงินขาดดุล

หนังสืออ่านประกอบบทที่ 8

- Carbough, Robert J. **International Economics**. Massachusetts : Winthrop Publishers, Inc., 1980.
- Ethier, Wilfred. **Modern International Economics**. New York : W.W. Norton&Company, 1983.
- Hamilton, C. "Economic Aspects of Voluntary Export Restraints," **Current Issues in International Trade : Theory and Policy**. Edited by D. Greenaway. New York : Macmillan Publishing Company, 1985.
- Salvatore, Dominick. **International Economics**. New York : Macmillan Publishing Company, 1983.